

Naar een ware counter-insurgency

Er is momenteel zowel binnen als buiten de krijgsmacht erg veel aandacht voor de problematiek in Zuid-Afghanistan. De aanpak die de NAVO in het algemeen en Nederland in het bijzonder gebruikt om daar de orde en rust te herstellen, wordt met grote belangstelling gevolgd en bediscussieerd. Wat dat betreft was het symposium dat het NIMH en de KVBK eind vorig jaar hebben georganiseerd over de historische kant van counter-insurgency (COIN) een schot in de roos. De redactie beveelt de verschillende artikelen van dat symposium in dit nummer dan ook van harte aan.

Bij de discussie in Nederland over de inzet in Zuid-Afghanistan constateren wij echter een conceptuele misvatting en die komt helaas ook terug in enkele artikelen. Volgens sommigen gebruiken de NAVO en Nederland een achterhaalde strategie en zouden ze uit moeten gaan van een moderne COIN-doctrine. Bestudering van vooral succesvolle COIN-operaties moet de oplossing bieden. Dat klinkt op het eerste gezicht natuurlijk logisch, maar is dat ook zo?

Hoe belangrijk is een doctrine en dus ook een COIN-doctrine nu eigenlijk? Volgens sommigen is een dergelijke theoretisch boekwerk dermate richtinggevend dat een moderne krijgsmacht niet zonder kan. Anderen waarschuwen juist voor het verkalkende effect op de organisatie. Er is dus geen eenduidig antwoord. Die onduidelijkheid heeft alles te maken met het verschil tussen doctrine en strategie én het fundamentele probleem in de krijgswetenschap met het

verleden en de toekomst. *Achteraf* is relatief eenvoudig vast te stellen of een bepaalde strategie al dan niet heeft gewerkt. Maar wat betekent dat nu voor de toekomst? Zal een eenmaal succesvolle aanpak altijd succesvol blijven en moet deze daarom doctrine worden? En kan een ooit dramatisch slechte strategie nooit eens een overwinning opleveren?

De paradox van de krijgswetenschap in het algemeen en van strategie in het bijzonder is dat succes en fiasco niet echt logisch uit iets volgen. Zoals Edward Luttwak in zijn boek *Strategy. The Logic of War and Peace* laat zien, is de logica hier ver te zoeken. Als je vrede wil, bereid je dan voor op oorlog; de aanschaf van puur offensieve wapens kan wel eens het beste defensief zijn en de slechtste weg in het terrein is mogelijk de beste route tijdens een veldslag.¹ Vanuit die paradox geredeneerd, bieden in het verleden behaalde resultaten géén garanties voor de toekomst.

Daarmee is overigens niet beweerd dat het bestuderen van het krijgsverleden en het opstellen van een doctrine zinloze exercities zijn. Integendeel, de krijgswetenschap heeft eigenlijk geen andere wetenschappelijke methode, aangezien het experiment in vreedetijd maar zeer beperkt kan worden toegepast. Dus het secuur analyseren van huidige en oude oorlogen en die kennis vervolgens verwerken in een nieuwe of in een bestaande doctrine is een valide werkwijze. En daarna kunnen die theoretische doctrinaire inzichten een goed startpunt zijn bij het opstellen of aanpassen van een strategie.

Maar we moeten nooit vergeten dat wij dit niet alleen doen. Onze huidige en mogelijk ook

¹ Edward N. Luttwak, *Strategy. The Logic of War and Peace*. (Cambridge, Harvard University Press, 2001)

doctrine?

onze toekomstige tegenstanders volgen exact diezelfde methode en vaak zullen die tot een vergelijkbare conclusie komen. En *daardoor* zal een eenmaal succesvolle doctrine of strategie waarschijnlijk niet wéér tot een succes leiden. Slobodan Milosevic, Saddam Hussein, al-Qaida, Hezbollah en de Taliban keken en kijken ook naar de wijze waarop wij oorlogvoeren en passen hun strategie daarop aan.

Het feit dat westerse strijdkrachten tijdens recente oorlogen verhoudingsgewijs gemakkelijk luchtoverwicht weten te behalen, over

De stap van het verleden naar de doctrine is immers geen logische, maar moet een *beredeneerde* keuze zijn. Er zijn verschillende wegen die naar Rome voeren en de schrijvers van doctrineboekwerken moeten daaruit selecteren. Afgaande op wat zij uit de recente ontwikkelingen destilleren en kijkend naar een (mogelijke) tegenstander kunnen zij één van die routes als een veelbelovende aanwijzen.

En dat geldt ook voor de stap van de doctrine naar de praktijk, de te volgen strategie. Ook daar heerst geen gewone logica; een briljante

Al-Qaida, Hezbollah en de Taliban kijken ook naar de wijze waarop wij oorlogvoeren en passen hun strategie daarop aan

Speciale Eenheden en precisiewapens beschikken, maar huiverig zijn met de inzet van grondtroepen, noopt hen tot irregulier optreden.

Guerrilla-oorlogvoering, terrorisme en counterinsurgency zijn dus het logische of beter, het paradoxale gevolg van de recente oorlogen en moeten alleen al daarom onze speciale aandacht hebben. Maar bij het bestuderen van deze conflicten en van de historische voorlopers moeten we ons altijd bewust blijven van die paradox. Wij zijn niet de enigen die er *lessons learned* uit trekken en wat de ene keer wel goed werkt, hoeft dat de andere keer dus niet te doen en omgekeerd. Het opstellen van een COIN-doctrine vergt daarom meer dan historische kennis en geeft helaas geen zekerheid voor de toekomst, hoe graag sommigen dat ook zouden willen.

doctrine is geen garantie voor een succesvolle strategie. De Duitse krijgsmacht hanteerde in 1870, in 1914 en in 1940 dezelfde doctrine van de manoeuvreoorlog tegen Frankrijk, maar de strategische resultaten waren zeer verschillend. Achteraf gezien werd in 1914 uit die doctrine een verkeerde strategie ontwikkeld en de Fransen wisten het Duitse offensief te stoppen. Vierenveertig jaar daarvoor en 26 jaar later werkte het echter wel en Frankrijk werd smadelijk verslagen.

Kortom, ook bij het omzetten van de gekozen doctrine naar de uiteindelijke strategie moeten we hard blijven nadenken. En we moeten niet aarzelen om in de praktijk een andere keuze te maken, om een strategie te volgen die niet spoort met de bestaande doctrine. De praktijk is de uiteindelijke toetssteen in de krijg (en krijgswetenschap) en niet de theorie. ■